

LAUSUNTO

Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän mietintö

Asianumero: STM/2645/2017

Filha ry

Pyydettyinä lausuntona tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän mietinnöstä Filha ry lausuu seuraavaa:

Tupakkalain tavoite on tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden käytön loppuminen niin, että vuonna 2030 alle viisi prosenttia väestöstä käyttää tuotteita. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämisen työryhmä esittää toimenpiteitä, joiden avulla luodaan edellytykset tavoitteen saavuttamiseksi.

Filha ry kiittää työryhmää erinomaisesta työstä ja ehdottaa toimenpiteiden toteutuksen selkeää aikatauluttamista ja priorisointia tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Tutkimusten mukaan tupakoijat haluavat lopettaa, mutta tukea ei ole aina saatavilla. Filha ry toteaa, että tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden käytön loppuminen suunnitellussa aikataulussa edellyttää nykyistä järjestelmällisempää tupakasta vieroitustoiminnan organisointia (toimenpide 17) niin että tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden käyttäjä saa tarvitsemansa tuen lopettamisprosessissa.

Filha ry ehdottaa, että STM:n johdolla valmistellaan yksityiskohtaisempi strategia tupakasta vieroitustyön järjestämiseksi vuoden 2030 tavoitteen saavuttamiseksi. Filha ry on valmis olemaan aktiivisesti mukana tämän asian valmistelutyössä.

Vuoden 2030 tavoitteen saavuttamiseksi on oleellista estää sekä uusien tupakka- ja nikotiinituotteiden markkinoille tulo että jo markkinoilla olevien tuotteiden aseman vakiinnuttaminen (toimenpiteet 30, 31). Luotettavaa tutkimustietoa siitä, että nämä tuotteet olisivat tehokkaita tupakasta vieroituksessa on hyvin vähän ja vaarana on, että tuotteet toimivat vain uutena nikotiinin annostelun keinona ja lisäävät väestön riippuvuutta nikotiinista. Nikotiinilla on myös todettu itsenäisiä terveyshaittoja. Erityisesti nuuskaamisen yleistymisen poijilla ja varusmiespalvelua suorittavien nuorten miesten keskuudessa on huolestuttavaa. Myös alueellisesti on merkittäviä eroja nuuskan käytössä ja nuuskan välittämiseen olisi syytä puuttua tehokkaamman valvonnan kautta.

Verotus (toimenpiteet 1-3)

Filha ry pitää työryhmän ehdotusta jatkaa tupakkaveron korotuksia seuraavilla vaalikausilla vähintään samantasoisesti kuin vaalikaudella 2016-2019 sekä pyrkimystä sisällyttää myös tupakkaa sisältämättömät nikotiinituotteet mahdollisimman kattavasti verotuksen piiriin ensiarvoisen tärkeinä toimenpiteinä vuoden 2030 tavoitteen saavuttamisen kannalta.

Hinnan nousu on tutkitusti tehokkain yksittäinen keino vaikuttaa tupakkatuotteiden kulutukseen ja erityisesti nuorten tupakoinnin ehkäisemiseen. On arvioitu, että tupakkaverotuksen kiristäminen vaikuttaa suotuisasti myös sosioekonomisiin eroihin tupakoinnissa.

Savuttomat ympäristöt (toimenpiteet 9-13)

Filha ry haluaa Työryhmän toimenpide-ehdotuksiin liittyen tuoda esille psykiatrisen potilaan oikeutta savuttomaan sairaalaympäristöön hänen tupakoinnin lopettamisen tueksi. Tämä voisi toteutua niin, että sairaalaan tiloihin ei rakennettaisi erillisiä tupakkahuoneita potilaille ja tupakointi ei olisi sairaalan alueella mahdollista. Sen sijaan potilaille annettaisiin mahdollisuus parhaaseen mahdolliseen nikotiiniriippuvuuden hoitoon ja tupakoinnin lopettamiseen.

Tupakointi on psykiatrisia sairauksia sairastavien parissa huomattavasti yleisempää kuin muussa väestössä. Tupakoinnin aloittamiseen ja lopettamisyritysten epäonnistumiseen altistavia tekijöitä tässä ihmisryhmässä ovat köyhyys, alhainen koulutustaso ja tupakointia suosivat ympäristöt, esim. psykiatriset sairaalat ja tuetun asumisen yksiköt.

Tutkimusten mukaan psykiatriset potilaat haluavat lopettaa tupakoinnin siinä missä muutkin tupakoijat. Vaikka tupakka- tai muita nikotiinituotteita ei saisi psykiatrisessa sairaalassa ollessa käyttää potilaiden nikotiiniriippuvuus on mahdollista hoitaa tehokkaasti. Aidosti savuton psykiatrisen sairaala tukisi parhaalla mahdollisella tavalla potilaiden tupakkariippuvuudesta irti pääsemistä ja terveyttä.

Tupakkalain alaisten tuotteiden markkinointi (toimenpide 14)

Filha ry tukee Työryhmän ehdotusta yhdenmukaisista tuotepakkauksista ja tuotteita koskevasta sääntelystä. Savukeaskit ovat tupakkayhtiöille merkittävä mainospaikka ja olisi suotavaa mahdollisimman pian kansainvälisen esimerkin mukaan siirtyä yhdenmukaisiin tuotepakkauksiin. Laki tulisi käsittää kaikki markkinoilla olevia tupakka- ja muita nikotiinituotteita.

Tupakoinnin lopettamisen tuki (toimenpiteet nro 17-24)

Tupakka ja muiden nikotiinituotteiden vieroituspalveluiden saatavuus ja laatu tulisi turvata osana Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Palvelut tulisi olla alueellisesti tasapuolisesti saatavilla kaikkialla Suomessa. Maakuntatason koordinaatiolla tulisi varmistaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä on tarvittava vieroitusosaaminen ja paikalliset hoito- ja palveluketjut ovat toimivia. Hoitoketjuja tulisi kehittää niin, että otetaan huomioon sekä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon että kolmannen sektorin erityisosaaminen. Kirjaamiskäytäntöjen tulisi olla rakenteellisia ja perustua kansallisen ohjeistukseen.

Työryhmän ehdotuksen perusteella ja 'Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito' Käypä hoito -suositusten (2018) mukaisten alueellisten tupakasta vieroituksen yksiköiden perustamista hoidon laadun ja alueellisen tasapuolisuuden turvaamiseksi tulisi varmistaa osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta.

Tärkeä osa vieroitustyön kehittämistä on uusien eri väestöryhmille räätälöityjen vieroitusmenetelmien kokeileminen ja käyttöönotto. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tueksi olisi syytä kehittää vertaistukea kokemusasiantuntijoita hyödyntäen ja tarjolla tulisi olla

vieroituspalveluja ja itsehoitoa tukevia palveluita myös verkon kautta. Nämä toimet madaltavat kynnystä hakea apua ja mahdollistavat osaltaan tasavertaisemman mahdollisuuden tupakoinnin lopettamisen tukeen myös harvaan asutuilla alueilla.

Suurin osa Suomen kunnista (97%) ja yhä suurempi osa yksityisistä yrityksistä ovat tehneet organisaatioita koskevia savuttomuuspäätöksiä. Päätöksen käytäntöön panossa on tärkeä, että työterveyshuolto on keskeisesti mukana tukemassa työntekijöitä tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamisessa. Filha ry näkee työterveyshuollon roolin erityisen tärkeänä ja Työryhmän ehdotusta tupakka- ja nikotiinituotteiden vieroituksen sisältämisestä työterveyshuollon kirjallisiin toimintasuunnitelmiin keskeisenä toimenpiteenä asian eteenpäin viemisessä.

Tupakkariippuvuuden lääkehoito yhdistettynä vieroitusohjaukseen on tehokas tupakoinnin lopettamisen keino. Vieroituslääkkeiden hinnalla on iso merkitys erityisesti niille väestöryhmille, jotka tupakoivat eniten ja joilla usein on keskimääräistä vahvempi riippuvuus. Filha ry tukee Työryhmän ehdotusta kaikkien tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden hoidossa käytettävien lääkärin reseptillä määräämien tupakoinnin vieroituslääkkeiden saattamista sairausvakuutuksen lääkekorvauksen piiriin. Tässä yhteydessä myös päivittäistavarakaupoissa myytävien nikotiinikorvaustuotteiden siirtämistä takaisin apteekkeihin tulisi harkita. Nikotiinikorvaushoitotuotteita käytetään usein liian pieninä annoksina ja liian lyhyen aikaa, jolloin niistä saatava hyöty ja vieroitustulokset eivät aina ole toivottuja. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja apteekkien rooli korostuu oikean tiedon antamisessa vieroituslääkkeiden käytöstä.

Seurantajärjestelmät (toimenpiteet 43, 44)

Filha ry näkee työryhmän seurantajärjestelmiin liittyvää toimenpide-ehdotusta ajantasaisen tiedon tuottamisesta nikotiinituotteiden ja -jäljitelmien myynnistä, käytöstä, hankinnasta, markkinoinnista, nikotiinituotteiden käytön lopettamisesta, käytöstä aiheutuvista sairauksista, sairastavuudesta niistä syntyvistä kustannuksista sekä jakautumisesta eri väestöryhmiin hyvin tärkeänä pohjana vuoden 2030 tavoitteen saavuttamista ajatellen.

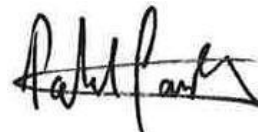
Väestötason seurannan päävastuu kuuluu luontevasti THL:lle nykyisten seurantamekanismien (esim. FinSote, Kouluterveyskysely) pohjalta. Lisäksi alueellinen tieto tupakkatuotteiden käytöstä ja tupakkavieroituspalveluiden saatavuudesta sekä laadusta on tarpeen maakunta- ja kuntatasolla ohjaamassa tulevien Sote -palveluiden kohdentamista paikallisesti.

Kunnioitavasti,

Helsingissä 17.10.2018

Tuula Vasankari
Pääsihteeri, professori
Filha ry

Patrick Sandström
Erityisasiantuntija
Filha ry